

3. Малиновская Н.А. Cancionero popular español / Н. Малиновская. – Moscú, Editorial “Ráduga”, 1987. – С.571–632.
4. Телия В.Н. Метафора в языке и тексте / В.Телия. – М.: Наука, 1988.
5. Петрова Н.Д. Семантичні механізми в процесі фразотворення / Н. Петрова // Мови Європейського культурного ареалу: розвиток і взаємодія. – К.: Довіра, 1995. – С.222–234.
6. La poesía popular en los cancioneros musicales españoles de los siglos X–XVI. –Anuario Musical, 1949.
7. Kayser, Wolfgang. Interpretación y análisis de la obra literaria. / Wolfgang Kayser. – La Habana: Instituto del libro, 1970.
8. Лорка Ф.Г. Поезії / Ф.Лорка. – К.: Корнійчук, 2001.

References

1. Heleskul, A. (1987). Cancionero popular español. Moscú, Editorial “Ráduga”. [in Spanish]
2. Dudchenko, M.N. (1983). Names of plants and animals as a means of a portrait feature of characters and their translation. Teoryya y praktyka perevoda, 9, 46 – 53. [in Russian]
3. Malynovskaya, N.A. (1987). Cancionero popular español. Moscú, Editorial “Ráduga”, 571 – 632. [in Spanish]
4. Telyya, V.N. (1988). Metaphor in the language and the text. Moscow: Nauka. [in Russian]
5. Petrova, N.D. (1995). Semantic mechanisms in the phrase formation process. Movy Yevropeys'koho kul'turnoho arealu: rozvytok i vzayemodiya. Kyiv: Dovira, 222 – 234. [in Russian]
6. La poesía popular en los cancioneros musicales españoles de los siglos X – XVI. (1949). Anuario Musical. [in Spanish]
7. Kayser, Wolfgang. (1970). Interpretación y análisis de la obra literaria. La Habana: Instituto del libro. [in Spanish]
8. Lorka, F.H. (2001). Poems. Kyiv: Korniychuk. [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 01.03.2018 р.

УДК 379.85

Булгакова Наталія Валеріївна
викладач кафедри міжнародного туризму
Київського національного університету
культури і мистецтв

КУЛЬТУРНИЙ ЛАНДШАФТ ЯК ОБ'ЄКТ ТУРИСТСЬКОГО ІНТЕРЕСУ

Мета статті – охарактеризувати та розкрити значення культурних ландшафтів як об'єктів туристського зацікавлення, обґрунтувати необхідність їх збереження. **Методологія** дослідження ґрунтується на міждисциплінарному поєднанні методологічного інструментарію культурології, пам'яткознавства, краєзнавства, етноландшафтознавства з опорою на загальнонаукові методи аналізу, синтезу, узагальнення. **Наукова новизна.** Обґрунтовано необхідність збереження культурних ландшафтів як об'єктів туристського зацікавлення та важливої складової культурної спадщини. **Висновки.** Культурний туризм відіграє не лише важливу роль у презентації культури країни, а й сприяє приверненню уваги представників органів влади і на державному, і на місцевому рівні до проблем збереження національної культурної спадщини, приведення її у відповідний стан з метою отримання гідного місця у скарбниці Всесвітнього культурного надбання. Об'єктом підвищеного туристського інтересу є культурний ландшафт, позаяк фактично на його географічно-територіальній основі формується більшість дестинацій, привабливих для туристів завдяки насамперед наявності унікальних, зокрема природних, туристсько-рекреаційних ресурсів, фактично навколо чи на базі яких розвивається відповідна туристична інфраструктура.

Ключові слова: культурний ландшафт, культурний туризм, туристський інтерес, культурно-історична спадщина.

Булгакова Наталия Валериевна, преподаватель кафедры международного туризма Киевского национального университета культуры и искусств

Культурный ландшафт как объект туристского интереса

Цель статьи – охарактеризовать и раскрыть значение культурных ландшафтов как объектов туристского интереса, обосновать необходимость их сохранения. **Методология** исследования основана на междисциплинарном сочетании методологического инструментария культурологии, памятниковедения, краеведения, этноландшафтоведения с опорой на общенаучные методы анализа, синтеза, обобщения. **Научная новизна.** Обоснована необходимость сохранения культурных ландшафтов как объектов туристского интереса и важной составляющей культурного наследия. **Выводы.** Культурный туризм играет не только важную роль в презентации культуры страны, но и способствует привлечению внимания представителей органов власти и на государственном, и на местном уровне к проблемам сохранения национального культурного наследия, приведения ее в соответствующее состояние с целью получения достойного места в сокровищнице Всемирного культурного наследия. Объектом повышенного туристского интереса является культурный ландшафт, поскольку фактически в его географически-территориальных пределах формируется большинство дестинаций, привлекательных для туристов благодаря прежде всего наличию уникальных, в том числе природных, туристско-рекреационных ресурсов, фактически вокруг или на базе которых развивается соответствующая туристическая инфраструктура.

Ключевые слова: культурный ландшафт, культурный туризм, туристический интерес, культурно-историческое наследие.

Bulgakova Nataliia, lecturer of the Department of International Tourism of Kyiv National University of Culture and Arts

Cultural landscape – object of tourism interest

The purpose of the article is to characterize and reveal the significance of cultural landscapes as objects of tourist interest, to justify the necessity of their preservation. The **methodology** of the research is based on an interdisciplinary combination of methodological tools of cultural studies, monument studies, study of local lore, ethnological landscape studies based on general scientific methods of analysis, synthesis, generalization. **Scientific novelty.** The necessity of preserving cultural landscapes as objects of tourist interest and an important component of cultural heritage is grounded. **Conclusions.** Cultural tourism plays not only an important role in the presentation of the culture of the country, but also contributes to attracting the attention of government officials both at the state and local levels to the problems of preserving the national cultural heritage, bringing it into the appropriate state with a view to obtaining a worthy place in the treasury of the World Cultural Heritage. The object of increased tourist interest is the cultural landscape, since in fact, in its geographic and territorial limits, most of the destinations attractive for tourists are created thanks to the presence of unique, including natural, tourist and recreational resources, in fact around or on the basis of which the corresponding tourist infrastructure develops.

Key words: cultural landscape, cultural tourism, tourist interest, cultural and historical heritage.

Актуальність і мета дослідження. Хартія з культурного туризму Міжнародної ради з пам'яток і об'єктів (ICOMOS) розуміє культурний туризм як ретельно організований різновид туризму, пізнавального або освітнього, а найчастіше елітарного характеру, основна ціль якого – поширення й роз'яснення культурної ідеї [17, 3].

Отже, основна мета культурного туризму – це ознайомлення з пам'ятками історії, архітектури, мистецтва, природними та етнічними особливостями, побутом населення у минулому та сьогоденні відповідної країни чи регіону тощо.

Культурний туризм є однією з форм дозвілля, яке "на різних етапах розвитку людства сприймалося не лише як важлива складова культури повсякдення, а й як потужний засіб інтеграції людей у різні спільноти, формування соціальних стереотипів та соціально-культурної ідентифікації особи, зміцнення міжособистісної й групової комунікації та регуляції людської поведінки" [19].

Зазвичай культурний туризм насамперед передбачає відвідування історичних, культурних або географічних видатних місць країни, але водночас він є ефективним засобом не лише презентації, а й збереження культурної спадщини. Об'єкти культурно-історичної спадщини, як відомо, завжди були, є і будуть серед пріоритетів туристичного зацікавлення, тобто усвідомленого бажання туриста безпосередньо відвідати відповідний об'єкт чи місце, незважаючи на необхідність понести матеріальні витрати та почасти пожертвувати вільним часом. Відповідно, у такому контексті туризм повертає до культурної спадщини увагу не лише подорожуючих, а й теоретиків та практиків у сфері пам'ятокознавства та культурно-охоронної діяльності.

Відтак, дослідження об'єктів туристичного інтересу, перспектив їх розвитку та збереження є актуальним у контексті сучасних гуманітарних досліджень. Особливо актуальним є дослідження культурного ландшафту, зокрема в межах великих за територією і кількістю населення країн, до яких відносяться і Україна.

Важливим напрямом культурного туризму та підвищеного туристського інтересу є відвідування так званого культурного ландшафту, дослідженням якого займається досить нова галузь знань – етноландшафтознавство, як її визначає російська дослідниця Т. Кур'янова [11]. Отже, мета статті – охарактеризувати та розкрити значення культурного ландшафту як об'єкта туристського зацікавлення.

Ступінь наукової розробки. Проблеми туризму стали актуальним напрямом наукових досліджень в останні десятиліття, зокрема у працях гуманітарно-культурологічного спрямування. Так, їх активно досліджують і українські (В. Пазенок, К. Жадько, В. Федорченко, С. Горський, М. Цюрупа, Л.Божко та ін.), і зарубіжні вчені (Дж. Урі, Ж.-П. Норек, Ф. Депре та ін.). До дослідження культурної спадщини та її використання в туристичній діяльності зверталися такі дослідники, як Г. Андрес, Л. Дядечко, І. Зорін, Р. Мерхава, О. Кіллбру, К. Пер'є-д'Ітерен та ін.

Проблемами власне культурного ландшафту цікавляться В. Воловик, Ю. Тютюнник, Л. Безлатня, О. Ковальов, Т. Кур'янова, О. Лавренова, Дж. Розенау, А. Звіряка, І. Касяненко та ін.

Виклад матеріалу. Поняття "культурний ландшафт", як відзначає українська дослідниця Л. Безлатня, відоме давно, використовується широко, однак часто без конкретного розуміння його суті [2]. Сама авторка розуміє його як антропогенний ландшафт, функціонування якого упродовж необхідного часу підтримується людиною з метою створення комфортних умов для життя і діяльності [2, 127].

Близьким за змістом поняттям, у визначенні українського науковця В. Воловика, є поняття "етнокультурний ландшафт": антропогенний ландшафт, структура якого сформувалася під впливом моно- (поліетнічної) формації у стратах етнохронотопу і представлена сучасними історико-культурними артефактами і реліктами [4, 26].

Російська дослідниця Д. Костіна вважає, що етнокультурний ландшафт – це інтегральне геокультурне утворення, в якому провідним чинником уособлення і стійкого функціонування є традиційна етнічна культура та тісно пов'язані з нею природні чинники [9, 11].

При цьому варто враховувати, що культурний ландшафт – це не просто територія чи фізично-географічний простір. Наприклад, А. Аппадурі в загальному наголошує на детериторизації фізичного простору, оскільки в ньому, на його переконання, формується "глобальний культурний потік", який, у свою чергу, може розчленовуватися на 5 культурно-символічних просторів-потоків, зокрема на етнопростір, технопростір, фінансовий простір, ідеопростір [7].

В. Каганський поєднав географічний простір і культуру, фактично створивши так звану теорію ландшафтно-герменевтики, у межах якої він розуміє ландшафт як середовище, в якому "співвіднесеність обов'язково породжує смислові, речові, утилітарні, символічні взаємодії, потоки ресурсів і конфлікти" [8, 136], тому ландшафт – це текст, "одним із прошарків якого є культура" [8, 134].

Суголосною є думка О. Лаврьонової, яка зазначає, що культурний ландшафт – це знакова система, в якій знаки перебувають у складних і полівалентних взаємовідносинах, тому його цілком можна розглядати як текст, доступний для прочитання [12, 63].

Близькою є і теорія семіосфери Ю. Лотмана, відповідно до якої культура має здатність створювати навколо людини семантичну соціальну сферу, "яка подібно до біосфери, уможлиблює життя, щоправда не органічне, а суспільне" [13, 487].

У свою чергу, Дж. Розенау доповнює географічний ландшафт такими соціогуманітарними поняттями, як (landscape) "медіашафт" (mediascape) та "ідентишафт" (identiscape) [18, 9-10].

Ю. Тютюнник фактично обґрунтовує існування поняття гуманітарної географії, зазначаючи, що це не просто міждисциплінарне поле досліджень географії та гуманітарних наук (історії, культурології, мистецтвознавства, психології та ін.), а гуманітарна складова єдиної географічної науки, яка вивчає просторові локалізації різних видів ідеальних явищ у житті людини і суспільства [15, 34].

У Проекті Методичних рекомендацій щодо визначення ландшафтних об'єктів культурної спадщини (культурних ландшафтів) А. Звіряки та І. Касяненко культурний ландшафт визначено як територію, "на якій розташований топографічно визначений природний, природно-антропогенний або антропогенний об'єкт, що виник в результаті тривалого процесу життєоблаштування людини під впливом обмежень та/або можливостей, зумовлених природним середовищем та різноманітними соціальними, економічними й культурними чинниками, або такий, що асоціюється з відомою історичною подією, визначним мистецьким або літературним твором, відомою особою" [6].

Загалом, як зазначає український дослідник О. Яковлев, для сучасних культурологічних досліджень типовим є використання поняття простору як "моделі для вивчення культури" [16].

Тому і теорія ландшафтно-герменевтики, і теорія семіосфери, і теорія глобального інформаційного потоку, медіашафту та ідеошафту, і гуманітарна географія, як і концепція територій, фактично визначають ландшафт насамперед як засіб трансляції складових елементів культури та її всіх здобутків. Недарма саме на базі культурних ландшафтів проводяться різноманітні етнофестивали, планери, майстер-класи, історичні реконструкції, відтворення етнокультурних традицій, ритуалів, обрядів тощо. завдяки такому спектру культурних заходів культурні ландшафти, як і об'єкти матеріальної культури, стають ретранслятором культурних цінностей та об'єктом підвищеного туристського зацікавлення.

Методичні рекомендації, про які йшлося вище, дають таку класифікацію культурних ландшафтів:

- свідомо задумані та створені людиною ландшафти, що найлегше піддаються ототожненню з культурним ландшафтом (сади та парки, створені з естетичних, екологічних, наукових або інших міркувань, які можуть бути пов'язані з різноманітними будівлями або ансамблями будівель);

- реліктові (або застигли) еволюційні ландшафти, а також "живі" еволюційні ландшафти, що сформувалися в процесі тривалої взаємодії людини та природного середовища, і хоча цей еволюційний процес, пов'язаний з традиційними способами життя, триває або зупинився, їхні характерні ознаки досі залишаються сприйнятливими;

- асоціативні культурні ландшафти (природні ландшафти, пов'язані з певними історичними подіями або мистецькими чи літературними творами скоріше асоціативно, ніж через матеріальні культурні свідчення [6].

Фактично, об'єкти культурного ландшафту – це комплексні історико-культурні та природні утворення, які є носіями історичної пам'яті, пов'язаними з місцями, що зберігають у собі матеріальні та нематеріальні свідчення історичної пам'яті: пам'ятки архітектури, археології, етнології, топоніми, архівні та бібліографічні джерела [11]. До свідчень історичної пам'яті російська дослідниця Т. Кур'янова відносить різноманітні об'єкти і предмети, природні та антропогенні, що вказують на зв'язок ландшафту з історичними подіями, що визначили долю країни, народів, які її населяють, їх культуру, а також з життям відомих людей, які зробили значний внесок у становлення і розвиток країни. У цьому випадку об'єктом спадщини, на думку дослідниці, стає сам культурний ландшафт [11].

Також існує поняття змішаних (природно-антропогенних) ресурсів, до яких дослідники відносять об'єкти, які стали такими завдяки людським зусиллям у контексті впливу на природні процеси чи об'єкти (національні природні парки, природні та біосферні заповідники, пам'ятки природи, регіональні ландшафтні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, ботанічні сади, зоо-, дендро-, лісо-, гідро та лугопарки і т.д.). Наприклад, в Україні це біосферний заповідник "Асканія-Нова" на Херсонщині, національні парки "Подільські Товтри" на Хмельниччині, "Гранітно-степове Побужжя" на Миколаївщині, Нікітський ботанічний

сад у Криму, дендропарки в Умані, Білій Церкві та Тростянці, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва у Сокиринцях (Чернігівщина), Гощі (Рівненщина), Верхівні (Житомирщина) [3].

В цілому в нашій країні культурний туризм володіє потужним потенціалом для відродження локальних традицій, про що свідчать такі цифри: на державному обліку в Україні перебуває понад 130 тис. пам'яток, з них: 57 206 – пам'ятки археології (418 з яких національного значення), 51 364 – пам'ятки історії (147), 5926 – пам'ятки монументального мистецтва (45), 16 293 – пам'ятки архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва та ландшафтні (3 541). Функціонує 61 історико-культурний заповідник, 13 з яких мають статус національних. До Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО включено: Софійський собор з архітектурним ансамблем, Києво-Печерську лавру в м. Києві, історичний центр м. Львова [10].

Також серед великої кількості шедеврів культурного ландшафту в Україні, які сформувалися як об'єкти туристського інтересу, виокремлюють: легенди Криму та Карпат, пов'язані з конкретними історичними подіями та особами; стародавнє дійство, присвячене Купайлу, що не поступається карнавалам, занесеним до переліку свят, які охороняються ЮНЕСКО; вертепи та різдвяні колядки, які поєднують карнавальні і пісенні дійства; писанкарство, гончарство, кобзарство тощо [5].

Отже, важливим напрямом піклування з боку відповідних організацій та органів влади повинна стати робота зі збереження культурних ландшафтів, якими так багата наша країна. Недарма на Конференції міністрів Європи з навкілля (1995 р., Софія) була прийнята Пан'європейська стратегія біологічного та ландшафтного різноманіття на 20 років, якою передбачено кілька напрямів охорони ландшафтів: як спадщини, як чинника біорозмаїття, як моделі стійкого розвитку, як ландшафтного середовища.

Насамперед, як підкреслюють українські дослідники, специфіка роботи з нематеріальною культурною спадщиною, включеною до складу території, полягає в застосуванні, крім інтерпретації та фіксації, географічних методів, таких, наприклад, як картографування цієї спадщини, позаяк велика кількість пам'яток залишається невідомою для більшості жителів країни, а відповідно туристів. Отже, картографування сприятиме розвитку краєзнавчої та екскурсійно-туристичної діяльності, дасть змогу повернути увагу до неї, а відтак розширити кількість і географію відвідувачів тощо [14].

Для забезпечення збереження й обачливого використання природних і культурних цінностей у туристичній галузі, на думку української дослідниці А. Андрес, потрібно розробляти та вдосконалювати відповідну нормативну-правову базу; розробляти єдині європейські методи і підходи на відтворення і використання культурного надбання; підвищувати суспільне розуміння даної проблеми шляхом реклами і популяризації об'єктів культурної спадщини, в тому числі нематеріальної [1].

Висновки. Культурний туризм відіграє не лише важливу роль у презентації культури країни, а й сприяє приверненню уваги представників органів влади і на державному, і на місцевому рівні до проблем збереження національної культурної спадщини, приведення її у відповідний стан з метою отримання гідного місця у скарбниці Всесвітнього культурного надбання.

Об'єктом підвищеного туристського інтересу є культурний ландшафт, позаяк фактично на його географічно-територіальній основі формується більшість дестинацій, привабливих для туристів завдяки насамперед наявності унікальних, зокрема природних, туристсько-рекреаційних ресурсів, фактично навколо чи на базі яких розвивається відповідна інфраструктура. Отже, подальше дослідження культурних ландшафтів, а також завдань їх збереження є перспективним напрямом міждисциплінарних досліджень.

Література

1. Андрес Г. О. Розвиток культурного туризму – перспективний напрямок у справі збереження культурної спадщини України. URL: http://www.culturalstudies.in.ua/knigi_6_2.php.
2. Безлатня Л. О. Поняття "культурний ландшафт": суть, сфери застосування / Наукові записки [Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського]. Серія : Географія. 2014. Вип. 26. С. 127-132.
3. В'їзний туризм. Автор. колектив: Коваль П.Ф., Алешугіна Н.О., Андреева Г.П., Зеленська О.О. та ін. Навчальний посібник. Ніжин: Вид-во Лук'яненко В.В., 2010. 304 с.
4. Воловик В.М. Етнокультурні ландшафти: регіональні структури і природокористування. Вінниця: ТОВ "Вінницька міська друкарня", 2013. 464 с.
5. Дядечко Л. П. Місце нематеріальної культурної спадщини України в розвитку туризму. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/dyadechko.htm.
6. Звіряка А., Касяненко І. Методичні рекомендації щодо визначення ландшафтних об'єктів культурної спадщини (культурних ландшафтів). Проект. URL: <http://www.spadshina.org.ua/index.php>.
7. Зуєв С.П. Сучасний культурний простір та семіотика музичного фестивалю (на матеріалах Харкова): дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.01. Х., 2006. 190 с.
8. Каганский В. Л. Культурный ландшафт и советское обитаемое пространство. М.: Новое литературное обозрение, 2001. 576 с.
9. Костина Д.С. Ландшафтный анализ геокультурного пространства и этнокультурного взаимодействия в восточных районах Ставропольского края: дис. канд. геогр. наук: 25.00.24. Ставрополь, 2006. 150 с.
10. Кузьмук О. Культурний туризм як інструмент формування національної ідентичності. URL: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/desember08/23.htm>.
11. Курьянова Т. С. Этнический аспект нематериального наследия: способы сохранения / Вестник Томского государственного университета. Культурология и искусствоведение. 2012. №1. С. 37–42.

12. Лавренова О.А. Культурный ландшафт как знаковая система / *Философия и культура*. № 3 (27), 2010. С. 61-70.
13. Лотман Ю. О метаязыке типологических описаний культуры / *Семиосфера*. СПб.: Искусство – СПб., 2001. 650 с.
14. Програма регіонального картографування природної та історико-культурної спадщини / В. А. Пересадко, Ю. І. Прасул та ін. // *Проблеми безперервної географічної освіти і картографії*. 2011. Вип. 14. С. 74–77.
15. Тютюнник Ю.Г. Проблемные вопросы теории культурного ландшафта/ *Известия РАН*, 2013. № 4. С. 34–45.
16. Яковлев О. В. Семіотика як методологія дослідження культурного простору України / *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2015. № 2.
17. ICOMOS Tourism Handbook for World Heritage Site Managers. ICOMOS, 1993.
18. Rosenau J. N. The Challenges and Tensions of a Globalized World / *American Studies International*, Vol. XXXVIII. 2, June 2000. P. 9-10.
19. Петрова І. В. Роль дозвілля в архаїчній Греції: на прикладі творів Гомера і Гесіода. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2017. №2. С.8-11.

References

1. Andres, G. O. Development of cultural tourism – a promising direction in preserving the cultural heritage of Ukraine. URL: http://www.culturalstudies.in.ua/knigi_6_2.php. [in Ukrainian].
2. Bezlatnya, L. A. (2014). The concept of "cultural landscape": the essence, scope of application / *Scientific notes [Vinnytsia State Pedagogical University named after Mikhail Kotsiubynsky]*. Series: Geography, 26, 127-132. [in Ukrainian].
3. Entrance tourism. Author. team: Koval P.F., Aleshugina N.O., Andreeva G.P., Zelenskaya O.O. etc. Tutorial. Nizhyn: View of Lukyanenko, 2010. [in Ukrainian].
4. Volovik, V.M. (2013). Ethnocultural landscapes: regional structures and natural resources. Vinnitsa: Vinnitsa City Printing House Ltd. [in Ukrainian].
5. Diadachko L.P The place of the intangible cultural heritage of Ukraine in the development of tourism. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/dyadachko.htm. [in Ukrainian].
6. Zviryaka A., Kasyanenko I. Methodical recommendations for the definition of landscape objects of cultural heritage (cultural landscapes). Project. URL: <http://www.spadshina.org.ua/index.php>. [in Ukrainian].
7. Zuyev, S.P. (2006). Modern cultural space and semiotics of the musical festival (on materials of Kharkov): diss. ... Candidate art studies: 17.00.01. Kh. [in Ukrainian].
8. Kagansky, V. L. (2001). Cultural landscape and Soviet inhabited space. M. : The New Literary Review. [in Russian].
9. Kostina, D.S. (2006). Landscape analysis of geocultural space and ethno-cultural interaction in the eastern regions of the Stavropol Territory: diss. Cand. geogr. Sciences: 25.00.24. Stavropol. [in Russian].
10. Kuzmuk, O. Cultural tourism as an instrument for the formation of a national identity. URL: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/desember08/23.htm>. [in Ukrainian].
11. Kuryanova, T. S. (2012). The Ethical Aspect of Intangible Heritage: Methods of Preservation / *Bulletin of the Tomsk State University. Culturology and Art Studies*. №1, 37-42. [in Russian].
12. Lavrenova, O.A. (2010). Cultural Landscape as Sign system / *Philosophy and culture*. No. 3 (27). [in Russian].
13. Lotman, Y. (2001). About the meta-language of typological descriptions of culture / *Semiosphere*. SPb. : Art – SPb. [in Russian].
14. The program of regional mapping of the natural, historical and cultural heritage / V.A Peresadko, Yu. I. Prasul et al. // *Problems of Continuous Geographical Education and Cartography*. 2011, 14. [in Ukrainian].
15. Tyutyunnik, Yu.G. (2013). Problematic issues in the theory of cultural landscape / *Izvestiya RAN*, No. 4. [in Russian].
16. Yakovlev, O.V. (2015). Semiotics as a methodology for studying the cultural space of Ukraine / *Herald of the National Academy of Cultural and Arts Management*, 2. [in Ukrainian].
17. ICOMOS Tourism Handbook for World Heritage Site Managers. ICOMOS, 1993. [in English].
18. Rosenau, J. N. (2000). The Challenges and Tensions of a Globalized World / *American Studies International*, Vol. XXXVIII. 2, June. [in English].
19. Petrova, I. (2017). The role of leisure in archaic Greece: on the example of the works of Homer and Hesiod. *Herald of the National Academy of Cultural and Arts Management*, N 2. P.8-11.

Стаття надійшла до редакції 22.12.2017 р.